

Úvod do rozhodovania

príručka pre začínajúcich rozhodcov
debaty Karla Poppera na Slovensku

Branislav Fečko - Čegiň
Andrej Schulcz

Keďže debata je založená na interakcii a vnútornej dynamike, tak aj jej štruktúra sa od začiatku fungovania SDA na Slovensku zmenila. Preto si Vám dovoľujeme predniesť túto príručku, ktorá popisuje nové trendy v debate Karla Poppera na Slovensku. Mala by pomôcť začínajúcim rozhodcom zorientovať sa v tomto občas nejasnom svete. Veríme, že bude užitočná ako pre nováčikov tak aj pre skúsenejších rozhodcov, aj keď tento materiál je najefektívnejší v kombinácii s absolvovaním rozhodcovského seminára, kde sú jednotlivé aspekty prebrané do väčšej hĺbky. Na úvod by sme chceli zdôrazniť, že základným poslaním celej príručky ako aj rozhodovania debaty je byť schopný debatu fundovane rozhodnúť a hlavne debatérom objasniť ako sa môžu do budúcnosti zlepšiť.

Túto rozhodcovskú príručku sme rozdelili do štyroch častí. V prvej prinášame prehľad formálnych povinností rozhodcu. Druhú časť príručky venujeme samotnej metodike rozhodovania debát. V tretej časti hovoríme o zásadách podávania spätnej väzby. V poslednej časti príručky prinášame zopár bližšie nezatriedených rád ako lepšie zvládať úlohu rozhodcu. Na lepšiu orientáciu sme pre druhú a tretiu časť vytvorili zoznam desiatich zásad správneho rozhodovania.

Za ochotnú pomoc a veľmi podnetné pripomienky k tvorbe tohto materiálu by sme sa chceli poďakovať Tamare Bobákovej, Matejovi Sapákovi, Kubovi Mačákovi, Maťovi Kurianovi a Maťovi Mydlárovi.

Formálne povinnosti rozhodcu

1. Prísť do miestnosti kde sa debata koná, s rozhodcovským zápisom, ktorý správne vyplní. Musí prísť načas a v stave kedy je schopný vnímať, premýšľať a podľa možností pri tom aj sedieť na stoličke.
2. Zabezpečiť, že miestnosť je vo forme, ktorá je nutná pre debatu (Oba tímy majú vlastný stôl, rovnako tak aj rozhodcovia, medzi nimi je dostatok priestoru a pokiaľ si to tímy vyžadujú tak je v miestnosti aj kecpult.)
3. Ak je predsedačím stola, tak otvoriť debatu uvítaním a vyzvať prvého rečníka súhlasného tímu na prednesenie svojej reči
4. Debatu pozorne vnímať a rozhodujúce údaje z nej si zapisovať, aby jeho následne rozhodnutie bolo na základe debaty, ktorá skutočne prebehla a nie na základe debaty, ktorú rozhodca očakával.
5. Počas debaty zabezpečiť, že debata prebieha bez vyrušovania debatérov a v prijateľnom prostredí.
6. Debatu ukončiť poďakovaním a oznámiť debatérom orientačnú dobu, ktorú potrebuje na rozhodnutie (toto sa opäť vzťahuje na hlavného rozhodcu).
7. Rozhodnúť debatu!!! (Toto je pomerne dôležitá časť ☺ a preto ju budeme osobitne rozoberať.)
8. Podatť debatérom spätnú väzbu, pri ktorej im zároveň oznámi svoje rozhodnutie, toto rozhodnutie pre debatérov zdôvodni, objasní im chyby, ktoré pri debате spravili a rozdá im rozhodcovské zápisy.

Rozhodovanie

Než si vysvetlíme, ako by asi tak malo vyzeratť rozhodovanie a následná spätná väzba s debatérmi, ukážeme si niekoľko bodov, ktoré by rozhodca mal spĺňať. Aj keď sa aj najskúsenejším rozhodcom stáva, že niektoré porušia. Tieto body môžu na prvý pohľad vyzeratť triviálne, ale je povinnosťou skutočne každého rozhodcu v každej (zlej či dobrej) debate uistiť sa, že sa im pri svojom rozhodnutí bude venovať.

Dobrý rozhodca:

1. Rozhoduje na základe argumentácie oboch tímov.
2. Rozhoduje výhradne na základe argumentácie oboch tímov.
3. Pozera sa na debatu z globálneho hľadiska.
4. Neberie pri debate do úvahy svoj názor.
5. Necháva pri debate svoje odborné vedomosti stranou.
6. Má pri rozhodovaní systém.
7. Nemení svoje rozhodnutie.
8. Dokáže vysvetliť prečo sa rozhodol ako sa rozhodol.
9. Vie čo pri spätnej väzbe hovorí, a prečo to hovorí.
10. Je k debatérom slušný a ústretový.

1. Dobrý rozhodca rozhoduje na základe argumentácie oboch tímov.

Bod číslo 1 je pomerne samo vysvetľujúci a je teda jasné, že debatu je nutné rozhodnúť iba na základe argumentov, ktoré tímy priniesli a to v tej konkrétnej forme ako odzneli v debate. Napriek tomu, že veľká časť debatnej obce má skutočne vysoký sexappeal, je nutné sa vyvarovať rozhodovaniu podľa osobných preferencií, ako je výzor, a rozhodovať hlavou. Pri niektorých debatách sa niektorí rozhodcovia napríklad rozhodovali na základe toho, ktorý tím mal zatiaľ na turnaji koľko bodov, aby sa jeden z nich necítil „ukrátený“ alebo podľa toho, ktorý tím bol krajšie oblečený. Toto sú konkrétne príklady rozhodnutí, ktoré považujeme za vrcholne nežiaduce.

2. Dobrý rozhodca rozhoduje debatu výhradne na základe toho, čo v debate odznelo.

Občas sa stane, že rozhodca sa priveľmi sústreďí na detaily a tak rozhoduje inú debatu, než v skutočnosti odznela. Tento bod je preto dôležitý, aby nenastal jeden z nasledujúcich troch prípadov: Pri prvom sa jedná o situáciu, keď rozhodca nebol dosť vnímavý a tak si veľkú časť debaty jednoducho domyslel. Keďže za účelom čo najmenej subjektivity pri rozhodovaní sa debata rozhoduje na základe toho, čo v nej odznelo, je takýto postup neprípustný. Druhý prípad môže ľahko nastať, ak má rozhodca vopred akési očakávania, ako bude debata prebiehať. Tak namiesto toho, aby vnímal tú skutočnú debatu, vníma tú, ktorá mu prebieha v hlave. To je nebezpečné, keďže to zvädza k tomu, že rozhodca nakoniec rozhodne na základne vlastného názoru. Nehovoriac o tom, že pokiaľ by bolo možné, aby rozhodca rozhodoval debatu, ktorú očakáva, tak by sa skutočná debata ani nemusela uskutočniť a debatéri by boli zbytoční. Preto by rozhodca nemal mať konkrétnejšie očakávania o priebehu debaty, prípadne sa od nich počas debaty a rozhodovania oprostíť.

V treťom, možno najtlačšie odlišiteľnom prípade, sa jedná o rozhodcu – špekulanta. Niektorí rozhodcovia sa niekedy nechajú uniesť debatou a rozmyšľajú nad zamlčanými následkami alebo princípmi toho, čo debatéri práve vravia. Na takýchto únikoch nie je v zásade nič zlé, ak sa z nich rozhodca ešte dokáže vrátiť. Problém totiž nastáva vtedy, ak si rozhodca na debatu „nabalí“ veľké množstvo vlastných myšlienok a rozhoduje túto „obohatenú“ verziu debaty (jedná sa o podobný prípad, ako v bode 3, keď sa rozhoduje na základe odborných vedomostí). Napríklad ak debata o sociálnom štáte prebieha s ohľadom na dopad na chudobných, ktorí majú ohrozený prístup k vzdelávaniu a zdravotníctvu, nemá rozhodca právo sa pri rozhodovaní zamýšľať napríklad nad tým, aký by mali debatované alternatívy dopad na slobodné matky alebo bezdomovcov – debata tak stráca svoj pôvodný charakter. Takisto je chybou, ak sa rozhoduje na základe siahodlnej úvahy, z ktorej vyplynie, že si napríklad argumenty súhlasného tímu protirečia, napriek tomu, že nesúhlasný tím to ani náhodou nezmenil. Opäť, rozhodovať sa má na základe toho, čo ktorý tím *povedal počas debaty*. To samozrejme neznamená, že rozhodca má vyžadovať matematicky presnú argumentáciu. Ak rozhodca zo slov tímu pochopil, kam argument tímu smeruje, tak ho môže uznať a nemusí byť zbytočne prísny. Pokiaľ je uvažovanie rozhodcu v súlade so zdravým rozumom, tak je možné takýto argument prijať.

3. Dobrý rozhodca sa pozerá na debatu z globálneho hľadiska.

Tento bod veľmi často zvyknú porušiť menej skúsení rozhodcovia, ktorí ešte v rozhodovaní nemajú toľko cviku. To, samozrejme, neznamená, že sú voči takejto chybe skúsenejší rozhodcovia imúnni. Je to chyba, ktorú sa dá spraviť veľmi ľahko a aj napriek najlepším úmyslom. Veľa rozhodcov (hlavne začínajúcich) v snahe „neukrivdiť“ ani jednému tímu sa pozerá na každý detail vypočutej debaty. To je, samozrejme, chvályhodné, avšak spravidla to nevedie k tomu, že debata je rozhodnutá kvalitnejšie ale k tomu, že sa rozhodca začne v týchto detailoch strácať. V snahe vziať do úvahy každú jednotlivú vetu, ktorú jeden, či druhý tím povedal zabudne rozhodca vnímať súvislosti a v debata sa „stratí.“ Po niečom takomto, nakoniec vynesie verdikt, ktorý je pri najlepšom zmätočný, pri najhoršom neférový – zlý.

Tím, ktorý prehrá debatu, sa zvykne niekedy cítiť ukrižovaný a zdôvodňuje to vyjadreniami ako „ale my sme to v druhej reči povedali.“ Práve rozhodca, ktorý rozhodol na základe zopár konkrétnych detailov, sa v tomto momente začne strácať. Prípadne začne tento rozhodca vymenovávať zoznam špecifických vecí, ktoré povedala druhá strana. Výsledkom je kopec tvrdení proti inému kopcu tvrdení, nedobrý pocit rozhodcu zo spätnej väzby a debaty a nespokojnosť debatérov s niečím, čo (právom) považujú za neodôvodnené a chybné rozhodnutie.

Pritom to, že dané veci tím povedal pokojne môže byť pravda, *to* skutočne mohlo v druhej reči odznieť, a možno *to* bola veľmi trefne formulovaná myšlienka, na ktorú oponent nevedel ako zareagovať, no tím mohol stále legitímne prehrať. Ako je to možné? V niektorých príručkách sa hovorí, že debata nie je ako napríklad futbal, lebo sa nedá rozhodovať na góly, skôr musia rozhodcovia posúdiť, *ako* jednotlivé tímy hrajú. Súčasťou toho (nazvime to napríklad stratégiou tímu) je aj to, kto hrá v bráne a kto komu kedy prihrá loptu. V debata takisto nie je jedno, ktorý rečník je na ktorej pozícii a kedy a v akej forme v debata odznejú zásadné argumenty. Ak má rozhodca posudzovať, *ako* tímy debatujú, musí posudzovať celý tím, nie iba jeho najsvetlejší (alebo v opačnom prípade najslabší) moment niekde v polovici druhej reči. Naš sťažujúci sa tím napríklad mohol nastúpiť proti tímu, ktorý bol oveľa konzistentnejší než on, alebo mohol podstatným otázkam v debata venovať väčšinu svojich rečí, na rozdiel od sťažovateľov, ktorí v konečnom dôsledku len slepo triafali argumenty.

4. Dobrý rozhodca neberie pri debata do úvahy svoj názor.

Kvalitný rozhodca debatu rozhoduje s otvorenou myslou a bez ohľadu na to, aké sú jeho osobné preferencie v danej problematike. Je absolútne neprípustné, aby rozhodca v debata na tézu *Eutanázia by mala byť povolená* rozhodol v prospech nesúhlasného tímu z dôvodu, že on sám eutanáziu neschvaľuje, a teda nebude podporovať ani ľudí, ktorí ju obhajujú. Ako už bolo v 2. bode rozvedené, debata je o strete protichodných názorov. Pokiaľ by rozhodca rozhodoval na základe svojho osobného názoru, ktorý už na debatovanú tézu vopred má, tak by výsledok debaty bol vopred jasný a debatéri by sa ani nemuseli dostaviť.

5. Dobrý rozhodca necháva pri debatae svoje odborné vedomosti stranou.

Tento bod adresuje situáciu, kedy rozhodca má v debatovanej problematike oveľa viac jasno. Rozhodca nesmie byť pri svojom rozhodnutí ovplyvnený vlastnými špecifickými odbornými znalosťami. Napríklad, ak ste právnikom a viete o tom, že hlavný argument S tímu bol práve vyvrátený rozhodnutím Medzinárodného súdneho dvora z minulého týždňa, nemali by ste za to tím penalizovať. Na to, aby chybný argument súhlasného tímu padol, naňho musí odpovedať nesúhlasný tím, samozrejme, s argumentom kvalitnejším, ktorý sa minimálne viac blíži pravde, a zároveň je nesúhlasný tím schopný ho obhájiť. Takže pokiaľ Nko nevyvráti chybný argument Ska, tak aj tento argument je platný. Platí totiž pravidlo, že tím, ktorý nepoukázal na chybu oponenta sa sám dopustil chyby väčšej.

Rozhodca má samozrejme právo od debatérov očakávať orientáciu vo *všeobecnom rozhlade*. Síce sa ten pojem ťažko definuje, môžeme sa zhodnúť na tom, že doň určite patrí učivo základnej a strednej školy. Za neznalosť vo všeobecnom rozhlade môže rozhodca penalizovať tím znížením bodov za argumentáciu alebo refutáciu. Nemal by sa tým však riadiť pri rozhodovaní o konečnom výsledku debaty.

6. Dobrý rozhodca vie, na základe čoho sa rozhoduje.

Na tento bod neexistuje univerzálny „recept.“ Jedná sa pri ňom o to, aby debaty neboli rozhodované podľa momentálneho rozpoloženia rozhodcovej mysle, aj keď uznávame, že tento stav je skôr ideálom, dá sa k nemu blížiť, ale nevieme ho dosiahnuť. Súbežne s naberaním skúseností v rozhodovaní debát by sa rozhodcovia mali snažiť vytvoriť si čo sa niekedy nazýva aj „rozhodcovskou filozofiou“ – systém priorit, ktoré dotyčný rozhodca považuje v debatae za najdôležitejšie, takých vecí v debatae, ktoré si potrebuje ujasniť ako prvé, keď ju vidí. Sprievodným znakom toho, keď rozhodca takýto systém nemá, je aj to, že svoje rozhodnutie každú chvíľu mení a nie je si ním istý. Toto má následne vplyv na to, že jeho spätná väzba pôsobí rovnako neisto a chaoticky. Dobrý rozhodca dôkladne zváži, aké sú dôvody pre rozhodnutie, pretože iba pri rozhodcovi, ktorý si je istý svojím rozhodnutím sa debatéri necítia ukrivdené. Rôzne typy „rozhodcovských filozofií“ (alebo Paradigiem, ak chcete) môžete nájsť v článku [Rozhodcovské paradigmy](#). Príkladom takejto filozofie môže byť, že rozhodca sa vždy pozerá na to, ktorý tím sa viac venoval téze (jej potvrdeniu alebo vyvráteniu), alebo že sa pozerá primárne na to, ako kvalitné boli argumenty prinesené debatérmi a nedbá až tak na to, či sa priamo viažu na tézu.

Niekedy sa však stane, že debata je natoľko chaotická, že rozhodcovi trvá veľmi dlho vôbec si v nej spraviť poriadok. V takom prípade sa ťažko uplatňuje akýkoľvek systém v rozhodovaní (ak sa nemá rozhodovať porušením niektorého z predchádzajúcich bodov, čo je však, ako sme si už povedali, neprípustné). Ak takú debatu rozhodujú traja rozhodcovia, spätná väzba môže vyznieť až trojnásobne nejednoznačne. Dobrý rozhodca sa však pri takej debatae nevzdá. Dobrý rozhodca si vždy nájde nejaké kritérium, na základe ktorého sa dá rozumne rozhodnúť debata. Pri zdôvodnení rozhodnutia však debatérov upozorní na to, že sa mu v debatae ťažko vyznalo, a že sa preto musel rozhodnúť na základe toho a toho, a poradí im, ako majú rozhodcov v budúcnosti ušetriť týchto problémov.

Spätná väzba a vysvetlenie rozhodnutia debatérom

Spätná väzba je v kombinácii s kvalitným rozhodnutím to najhlavnejšie, čo má rozhodca na starosti. V debatnom žargóne sa spätná väzba označuje aj anglickým termínom „*feedback*.“ Spätná väzba značí, že rozhodca po skončení debaty a rozhodnutí sa, ktorý tím podľa neho vyhral, má povinnosť zhrnúť priebeh debaty, poukázať na miesta kde sa vyskytli chyby a vysvetliť debatérom spôsob ako sa týmto chybám vyvarovať. Rovnako tak musí debatérom svoje rozhodnutie zdôvodniť a objasniť čo je potrebné zlepšiť do budúcnosti, ak chce tím, ktorý prehral, ďalšiu debatu vyhrať. Dobrou radou je, aby sa samotné rozhodnutie nechalo až na záver feedbacku. Takto sa nestane, že debatéri, ktorí sú po debate unavení stratia koncentráciu a prestanú feedback poslúchať.

Z charakteristiky dobrého rozhodcu je počas spätnej väzby potrebné dodržať prístupy, ktoré sú v bodoch 7 až 10. Aj keď je pri feedbacku menej zásad ako pri rozhodovaní, sú o to závažnejšie. Nedodržanie ktoréhokoľvek z týchto bodov, totiž zamedzuje tomu, aby debatér dobre pochopil ako sa zlepšiť a to je základným poslaním feedbacku.

7. Dobrý rozhodca nemení svoje rozhodnutie.

V prípade, že ste neboli schopný dodržať bod číslo 7, je pravdepodobné, že ste mali problém s dodržaním bodu číslo 6 (rozhodovanie bez systému). Keďže pri rozhodovaní debaty nie je rozhodujúci iba výsledok, ale aj to, či sa rozhodca dopracoval k výsledku správnym spôsobom, je tak veľký dôraz kladený práve na systém v rozhodovaní a schopnosť následne svoje rozhodnutie obhájiť. Často sa stane, že debatéri si nechcú prehru len tak pripustiť a rozhodca musí svoje rozhodnutie obhajovať. Keďže debata nie je kategóriou absolútnou, tak kvalita toho, či rozhodol správne sa dá hodnotiť iba podľa toho, ako je schopný si svoje rozhodnutie „ustáť.“ Pokiaľ rozhodca pôsobí, že ho sebe menšia výčitka rozhodí a nie je schopný si svoj verdikt obhájiť a kvalitne vysvetliť, má to za následok stratu dôvery debatérov v jeho rozhodcovské schopnosti. No a priznajme si, kto z nás by chcel súťažiť, keď má dojem, že mu rozhodujú nekvalitní rozhodcovia. Špeciálne ak sa jedna o súťaž, kde sa víťaz určuje na základe veľmi subjektívneho vnímania práve rozhodcu. To, že schopnosť rozhodcu obhájiť si svoje rozhodnutie je významná, je zjavné. Preto je nutné, aby rozhodca bol schopný svoje rozhodnutie dostatočne objasniť, obhájiť a vysvetliť. Taktiež je však dôležité, aby si rozhodca zachoval schopnosť kritického myslenia aj voči svojmu vlastnému rozhodnutiu a premýšľal aj nad tým, či výčitky, ktoré debatéri môžu mať, nie sú legitímne.

8. Dobrý rozhodca dokáže vysvetliť prečo sa rozhodol ako sa rozhodol.

Keďže podstatou feedbacku je, aby sa debatéri poučili z toho, kde urobili chybu a čo majú do budúca spraviť inak, je rozhodca, ktorý nespĺňa bod 8, pre debatný program úplne zbytočný. Povedať, či sa mi viac páčilo to čo vrazil súhlasný tím alebo nesúhlasný tím dokáže skutočne každý. Ale pretože debaty nie sú Miss Universe a samotné rozhodnutie debatérov nikam neposúva, je potrebné, aby

rozhodca vedel dostatočne jasne, zreteľne a ochotne debatérom objasniť, na základe čoho sa rozhodol a čo treba do budúcnosti pozmeniť.

Ak má rozhodca pocit, že by debatérom vedel poskytnúť viac rád, ale nechce ostatných oberať o čas, môže to vyriešiť tak, že im povie, že sa im môže venovať aj po skončení feedbacku.

9. Dobrý rozhodca vie čo pri spätnej väzbe hovorí, a prečo to hovorí.

Tento bod nám pomáha udržať si u debatérov záujem. Pokiaľ sa pri feedbacku rozhodca drží praktických rád, ktoré sú skutočne potrebné pre debatérov, tak je potom feedback veľmi účinný. Niekedy je však potrebné zo strany rozhodcu vedieť si povedať, kedy informácie, ktoré sa snažím posunúť ďalej už na debatéra nemajú dosah a nič nové mu neprinášajú. To môže mať dve rôzne podoby.

Niektorí rozhodcovia chcú tak veľmi pomôcť debatérom zlepšiť sa, že majú potrebu im všetky rady dať naraz. Rozhodca tak zahŕňa debatérom množstvom rád na čom všetkom majú ešte popracovať. Avšak aj keby to robil akokoľvek príjemne, od istého momentu to debatéri (špeciálne začínajúci debatéri) budú brať ako niečo demotivujúce. Buď to pochopia tak, že ten ich výkon bol otrasný pokiaľ je tak veľa vecí, čo musia zlepšovať (pričom to nemusí vôbec byť pravda). Alebo si povedia, že toho v čom sa musím zlepšiť je jednoducho tak veľa, že na to nemám a radšej sa na debatovanie vykašlem. Toto je pochopiteľne zlé a je potrebné takémuto niečomu predísť.

V druhom prípade sa kvalitný feedback mení na mudrovanie, čo je záležitosť ktorej sa treba vyvarovať. Rozhodca hovorí veci, ktoré už nejakým spôsobom debatéri počuli, alebo im hovorí veci, ktoré nemajú s debatou veľa (alebo dokonca nič) spoločného. Takéto mudrovanie je kontraproduktívne, lebo podobne ako pri rozhodcovi, ktorý si nevie obhájiť rozhodnutie, aj tu stráca debatér dôveru v rozhodcu. Rozhodca nepovie debatérovi nič užitočné, čo by mu pomohlo sa do ďalšej debaty zlepšiť. Okrem toho zaberá čas ostatným rozhodcom, ktorý by debatérovi mohli pomôcť viac. Debatéri sa po feedbacku, ktorý pozostáva z mudrovania cítia unavení a nie sú schopní sa už sústrediť na ďalšie feedbacky, ktoré by im mohli pomôcť.

Môže sa však stať, že rozhodca „mudruje,“ lebo chce debatérom úprimne pomôcť a ináč by mal výčitky, že toho hovorí málo. V takom prípade je ale dobré debatérov na rovnu upozorniť, že rady, ktoré im dávame, nemusia byť absolútne platné, alebo im prezradiť, zo slov ktorého rozhodcu čerpáme svoje múdrosti. Treba si ale dať veľký pozor na to, aby sme vystupovali sebavedome a debatéri si nemysleli, že nerozhodujeme vlastnou hlavou. V každom prípade je potrebné sledovať ako debatéri reagujú. Pokiaľ máte dojem, že debatéri Vám začínajú byť netrpezliví alebo príliš skleslí zo spätnej väzby, tak je načase ju ukončiť.

10. Dobrý rozhodca je k debatérom slušný a ústretový.

V poslednom bode ide o to, aby sa rozhodca správal k debatérom za každých okolností slušne. Počas celého trvania debaty platia pravidlá slušného správania sa a korektnosti v plnej miery ako na debatérov, tak aj na rozhodcov. Rozhodca sa v žiadnom prípade nesmie cítiť oproti debatérom povýšene a už vôbec nesmie klesnúť na úroveň toho, aby debatérov urážal. Jedná sa napríklad o prípady, keď rozhodcovia debatérom povedia, že ich debata bola „hrozná“ alebo že sa od nich ako od

začiatocnikov ani nedalo veľa čakať. Debata má viesť k porozumeniu a schopnosti poukázať na chybu v zmýšľaní bez toho, aby druhá strana bola urážaná. Pokiaľ toto chceme docieľiť u debatérov, tak sa k tomu, samozrejme, nesmieme znižovať ani u rozhodcov. Viac k ohľaduplnému prístupu k debatérom v radách na záver.

Na záver si zhrňme, ako by rozhodca vyzerat' nemal:

Zlý rozhodca:

1. Nerozhoduje podľa argumentácie (ale podľa výzoru, obdobných preferencií...)
2. Rozhoduje inú debatu (dáva tímom do úst slová, ktoré nepovedali).
3. Nerozhoduje podľa celkového obrazu, prehádza detaily.
4. Rozhoduje podľa vlastného názoru.
5. Rozhoduje podľa vlastných, odborných vedomostí.
6. Nemá v rozhodovaní systém.
7. Mení svoje rozhodnutie.
8. Nevie vysvetliť svoje rozhodnutie.
9. Mudruje.
10. Uráža.

Dobré (a dôležité) rady na záver

Vnímanie a zápis debaty

Je pochopiteľné, že z informáciami nabitej hodiny si človek nebude pamätať každý detail, ale to však neznamená, že rozhodca môže vynechávať a ignorovať debatéra. Je jeho povinnosťou čo najpozornejšie vnímať, čo sa mu debatér snaží povedať. Je taktiež nutné, aby sa rozhodca snažil debatu vnímať nestranne a s otvorenou myslou. Zápis debaty nie je striktné daný a samozrejme, že každý rozhodca si môže zapisovať debatu ako chce (to sa týka vlastných poznámok a nie vyplňania rozhodcovského zápisu). Ako najvhodnejšia forma sa ukázal zápis do tzv. *flow-sheetu*, teda papiera rozdeleného na šesť stĺpcov (podľa rečníkov 1S, 1N, 2S...3N) Takto máte v stĺpcoch napísané argumenty jednej strany. Hneď vedľa je stĺpec, kde môžete zapisovať reakcie oponenta prípadne niekam pod čiaru aj vlastne postrehy. Značne to pomáha sa v problematike zorientovať a hlavne vám nič závažné neunikne. Ak sa stane, že rečník, ktorý práve hovorí, má vo svojej reči chaos, neznamená to, že si aj jeho reč musíme zapísať rovnako chaoticky. Je dobré snažiť sa ju utriediť do väčších myšlienkových celkov už na papieri s poznámkami. Dosah tejto činnosti spočíva v tom, že rozhodnutie bude do veľkej miery závisieť od toho, čo si rozhodca počas debaty zapísal. Nehovoriac o tom, že v prípade sťažností, konfliktu alebo neskorších otázok debatérov na svoj výkon môže flow-sheet poslúžiť ako dôkazový materiál, prípadne ako to z čoho čerpáme ďalšie rady debatérom. Rozhodca sa počas debaty a až do rozhodnutia nesmie s inými ľuďmi rozprávať o priebehu debaty.

Rozhodcovský zápis

Vypĺňanie rozhodcovského ballotu je vhodné robiť priebežne. Najlepšie je teda si ešte pred debatou vyplniť záležitosti, ktoré sú známe ako napríklad mená debatérov, názvy tímov, či miestnosť. Priebežne počas debaty je vhodné si už vypisovať hodnotenia jednotlivých debatérov ako aj komentáre k ich výkonu. Týmto spôsobom po skončení debaty potrebujeme menej času, prípadne čas, ktorý by sme tomuto venovali môžeme využiť na prípravu feedbacku alebo na rozhodnutie.

Úlohy tímov a bremeno dôkazu

V debate Karla Poppera existuje tzv. bremeno dôkazu, ktoré leží na pleciach súhlasného tímu. Znamená to, že je úlohou súhlasu svoje tvrdenia dostatočne v priebehu debaty potvrdiť, podporiť, dokázať a podržať. Aj keď hlavnou úlohou nesúhlasného tímu je vyvrátiť pozíciu súhlasného tímu, je jeho úlohou aj zaujatie vlastnej pozície. Rozhodca musí byť schopný po debate rozpoznať stanovisko nesúhlasu. Napríklad ak nesúhlasný tím tvrdí, že súhlasný plán v konečnom dôsledku nič nezmení, a zároveň prináša negatíva, tak je tu nekonzistentnosť v stanovisku nesúhlasu. To znamená, že rozhodca na konci debaty nie je schopný rozpoznať stanovisko nesúhlasu, lebo sa snažili presadzovať dve odlišné stanoviská naraz.

Tu by sme ale chceli upozorniť na existenciu legitímneho debatného postupu – stratégie *even if* - ktorý je niekedy mylne považovaný za prejav nekonzistentnosti. Pri tomto postupe debatér na jednej strane vyvracia časť oponentovej línie, ale na chvíľu toto vyvracanie „pozastavuje,“ aby sa zamyslel nad tým, čo by bolo keby jeho oponent predsa len mal pravdu (odtiaľ *even if*) a následne ukáže, že zvyšok oponentovej línie aj tak nestačí na to, aby vyhral debatu. V praxi to môže vyzerať napríklad tak, že debatér napadne veľkorysý plán budovania vodných priehrad na základe toho, že preukáže, že štát na to nevie nájsť finančné zdroje, ale *keby aj* vedel, malo by do škodlivý dopad na životné prostredie.

Strety v chápaní tézy

Občas sa stáva, že debatéri sa nezhodnú vo svojich predstavách o tom, čoho sa téza týka. Pri rozhodovaní je potom vždy ťažké určiť, ktorú stranu si vybrať prípadne ako takúto debatu hodnotiť. V podstate sú tri možné situácie, ktoré môžu v tomto smere v KP debate nastať. Akákoľvek ďalšia situácia je následne iba variáciou na jednu z týchto modelových situácií.

Najjednoduchším, a zároveň aj najžiadanejším prípadom je pokiaľ sa oba tímy zhodnú v chápaní tézy. Potom debata prebieha na pôde, ktorú si debatéri sami určili.

Druhým prípadom, ktorý je tiež pomerne jednoduchý na rozhodnutie je, že súhlasný tím je vo svojom poňatí tézy mimo jej pôvodného znenia, ale nesúhlasný tím proti tomu nenamieta. Potom môže debata prebehnúť na poli vymedzenom súhlasným tímom.

Posledným prípadom, ktorý je ale už o niečo ťažším je ak sa súhlasný tím nachádza mimo tézu a nesúhlasný tím sa proti tomuto ohradí a prinesie férové vymedzenie, debata má prebiehať na území, ktoré vymedzil nesúhlasný tím. Náročnosť tejto možnosti spočíva práve v tom, že rozhodca musí rozhodnúť, ktorá definícia je férovejšia, resp. ktorá je viac v súlade so zdravým rozumom a lepšie vystihuje podstatu tézy.

Komunikácia s debatérmi

Je vhodné sa snažiť o odľahčenú atmosféru už pred debatou. Pre veľa, hlavne začínajúcich, debatérov je už samotný faktor rozprávania pred obecnstvom (aj keď často len trojčlenným) dosť stresujúcim zážitkom. Na to, aby debatéri podali čo najlepší výkon je výhodné, ak sa necítia že sú v nepriateľskom prostredí. Okrem toho uvoľnenejšia nálada na debate vedie k tomu, že debatéri sú si istejší tým, čo hovoria a sebadôvera má na kvalitu reči veľký efekt. Samozrejme všetko s mierou, cieľom je dosiahnuť, aby sa necítali pod prílišným tlakom, nie zbaviť ich pocitu zodpovednosti, ktorý ich má motivovať.

Počas debaty by rozhodca nemal do debaty zasahovať, pokiaľ nedochádza k zjavnému hrubému porušovaniu formálnych pravidiel debaty (porušenie následnosti rečníkov, nedodržiavanie času, či výtržnosti zo strany publika). Mimo toho je však vhodné, pokiaľ rozhodca z času na čas dá debatérom najavo, že vníma to čo hovoria. Hlavne začínajúcich debatérov povzbudí, pokiaľ im rozhodca občas prikývne, alebo sa na nich usmeje.

Sendvičová metóda

Cieľom feedbacku je v prvom rade vysvetliť debatérom ako môžu chyby, ktoré spravili vylepšiť. Preto je podstatné aby bol feedback pozitívne a konštruktívne ladený. Najjednoduchšou metódou ako dosiahnuť, že sa debatérom povedia chyby bez toho, aby boli celkom zdrvení, je tzv. „sendvičová metóda“, t.j. ich na začiatok pochválite za niečo, čo bolo v debate pozitívne, následne objasníte chyby a spôsob ako na nich popracovať a nakoniec ich znova pochválite, podľa možnosti za niečo ďalšie a nie znova za to isté ako na začiatku.

Štruktúra feedbacku

Mimo už spomínanej sendvičovej formy je veľkou pomôckou rozdeliť si ako bude feedback podaný. Keďže debata trvala hodinu a záležitostí, ktoré si zaslúžia byť okomentované je mnoho, je ľahké sa pri feedbacku stratiť v tom, čo sme vlastne chceli tým, či oným povedať. Z tohto dôvodu, je dobré sa rozhodnúť ešte pred feedbackom, ako budeme postupovať. Aj najlepší rozhodcovia si premyslia alebo dokonca spíšu hlavné body svojho feedbacku, než by pustili debatérov naspäť do miestnosti.

Veľmi časté sú dve formy feedbackov. Jedna forma je, že sa rozhodca rozhodne, že debatu zhrnie po hlavných stretoch v debate. To znamená, že rozhodca bude opisovať ako sa v debate vyvíjali a striedali pozície ohľadne najvýznamnejších bodov, ktorých sa dotkli oba tímy. Komentáre k jednotlivým rečníkom a stratégiám oboch tímov následne vyjadruje práve skrz optiku týchto stretov a toho, aký mali jednotliví rečníci, či stratégie vplyv na vývoj debaty a stretov.

Druhou formou je zhrnutie debaty po rečníkoch. To jednoducho znamená, že rozhodca postupne komentuje rečníkov ako vystúpili v debate a aký bol ich prínos, či chyby. Výhodou tejto formy je, že len veľmi málo vecí ostane nepovšimnutých, avšak za cenu časovej náročnosti.

Vysvetľovanie debatných princípov

Vo feedbacku je potrebné debatérom vysvetliť čo mali robiť lepšie, keďže to je jeho primárny účel. Nestačí však iba povedať, čo malo byť inak, ale aj povedať ako to malo byť. To znamená, že ak popisujem to, že debatéri musia „linkovať“, tak je optimálne, ak ako rozhodca vezmem nejaký z nedotiahnutých argumentov, ktoré v debate odzneli a na jeho príklade ukážem, ako by mal argument vyzerať aj s linkom. Samozrejme, popri tom im vysvetľujem aj teóriu toho ako to robiť, aby mali zároveň teoretický podklad ako aj príklad, na ktorom si to vedia predstaviť.

Rozhodca, ktorý vytýka tímu, že niečo nesplnil podľa jeho predstáv, musí (alebo by aspoň mal) byť schopný názorne ukázať, čo mal daný tím spraviť, aby to bolo v poriadku. To platí aj pre rozhodnutie, teda pokiaľ rozhodca dá tímu prehrať, tak musí vedieť povedať, čo mal ten tím spraviť, aby debatu uňho za inak nezmenených podmienok vyhral.

Debata po debate

Niekedy sa stane, že debatéri sú tak zanietení do obhajovania svojej pozície v debate, že toto zanietenie následne prinesú so sebou aj na feedback. Nenechajte sa zmiať, spätnú väzbu dávajú rozhodcovia, nie debatéri. Je totálne v poriadku, ak sa debatéri chcú opýtať na niečo, čo im nie je jasné, prípadne požiadať o „dovysvetlenie“ pokiaľ niečomu nepochopili zo samotného feedbacku. Ale neznamená to, že debatéri začnú nanovo vysvetľovať veci, ktoré nie sú jasné z debaty. Je to zbytočné, lebo rozhodca svoje rozhodnutie nezmení. Koniec koncov, debatéri mali na objasnenie svojho stanoviska cca. jednu hodinu.

Nudné feedbacky

Niekedy sa stáva, že toho debatérom chceme veľa povedať. Zahrnúť ich množstvom informácií však nemusí byť veľmi účinné. Debatéri totiž od určitého bodu prestávajú počúvať. Kedy sa to stane, závisí predovšetkým od únavy a ich celkového postojú k debate. Pre rozhodcov je preto dôležité udržať si pozornosť debatérov. Môžu sa o to snažiť humorom, zapojením debatérov do feedbacku alebo ináč. Keď si však všimnú, že debatéri ich definitívne nepočúvajú, treba byť pripravený feedback dôstojne ukončiť. Plne chápeme rozhorčenie rozhodcov nad predčasným ukončovaním svojich inteligentných a poučných feedbackov, ale možno nie všetci debatéri na ne dostatočne dozreli. Efekt nudných feedbackov je podobný až rovnaký ako bolo popisované pri rozhodcovi, ktorý mudruje.

Opakovanie vo feedbackoch

Ďalším častým javom je nedynamickosť feedbackov a opakovanie vecí, ktoré už aspoň raz vo feedbacku odzneli. Dobrý rozhodca by sa mal snažiť doplniť svojich predchodcov a priniesť do feedbacku niečo nové, tak ako by sa napríklad tretí rečník mal snažiť prezentovať debatu novým spôsobom. Debatérom, ani rozhodcovej povesti, nepomáha, ak je jeho feedback plný fráz, ktoré debatéri už raz či x-krát, možno v trošku pozmenenom znení, počuli.